OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY METODLARI

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti
"Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar" kafedrasi, PhD, v.b.dotsent
Muminov Komiljon Axmatjonovich
muminov.komiljon001@gmail.com
https://orcid.org/0009-0007-8537-5002
TIFT, Buxgalteriya xisobi yo'nalish talabasi
Mirzayev Mirzabek Bahrom o'g'li
TIFT, Bank ishi yo'nalish talabasi
Azamoza Gullola Azizjonovna
azamovagullola19@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola pedagogik OTMning bakalavr ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalari uchun mo'ljallangan. Talabalar kreativ kompetensiyalarini raqamli texnologiyalar asosida metodik takomillashtirishda ta'limning innovatsion tashkiliy-didaktik shakllarini qo'llashning pedagogik shart-sharoitlari va sifat ko'rsatgichlari, axborot-didaktik ta'minoti tavsiflangan. Talabalarning kreativ kompetensiyalarini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish metodikasi, innovatsion yondashuv asosida yoritilgan.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiyalar, oliy ta'lim, kreativ kompetensiya, innovatsion ta'lim, interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, elektron ta'lim, keys-stadi metodi, axborot-didaktik ta'minot, ta'lim samaradorligi.

АННОТАЦИЯ

Данная статья предназначена для студентов бакалавриата педагогического вуза. Описаны педагогические условия и показатели качества использования инновационных организационно-дидактических форм обучения в методическом совершенствовании творческих компетенций студентов на основе цифровых технологий, информационно-дидактического обеспечения. Раскрывается метод совершенствования творческих компетенций студентов на основе цифровых технологий, инновационного подхода.

Ключевые слов: цифровые технологии, высшее образование, креативная компетентность, инновационное образование, интерактивные методы, педагогические технологии, электронное обучение, метод кейс-стади, информационно-дидактическое обеспечение, эффективность образования.

ANNOTATION

This article is intended for undergraduate students of the Pedagogical Higher Education Institution. Pedagogical conditions and quality indicators of using innovative organizational and didactic forms of education in the methodical improvement of students' creative competencies based on digital technologies, information and didactic support are described. The method of improving students' creative competences based on digital technologies, innovative approach is covered.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Keywords: digital technologies, higher education, creative competence, innovative education, interactive methods, pedagogical technologies, e-learning, case study method, information and didactic support, educational effectiveness.

Inson hayotining muhim jihatidan biri ta'limdir. Ta'lim insonning ongini va tafakkurini tayyorlaydi va barcha o'zgarishlarning asosidir. Biz bilamizki, ta'lim o'tmishda ma'ruzalar kabi an'anaviy texnikalar yordamida olib borilgan. Ilgari ta'lim o'qituvchilarga asoslangan edi, talabalar va o'qituvchilar o'rtasida o'zaro munosabatlar mavjud edi va talabalarga faqat kitob bilimlari o'rgatilgan. Biroq, hozirgi vaqtda ta'limda texnologiyalarni va metodlarni birlashtirish juda muhimdir. Ta'limni yakunlash uchun an'anaviy o'qitish usullaridan foydalanish mumkin emas. Ijtimoiy farovonlik barqaror rivojlanishning tarkibiy qismidir va ta'limga bog'liq. Axborot texnologiyalari bilimlarni tarqatish uchun rivojlandi va ta'limdagi islohotlar ortida katta turtki bo'ldi. OTMlarda va boshqa muassasalarda ta'lim mobil qurilmalar, planshetlar, noutbuklar, smartboards, simulyatsiyalar, dinamik vizualizatsiya va virtual laboratoriyalar kabi yangi texnologiya yordamida o'quv vositalarini joriy etish natijasida o'zgardi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, rivojlanayotgan ongni tarbiyalashning eng iqtisodiy usullaridan biri bu narsalar internet. Ta'lim texnologiyasini taqdim etadigan korxonalar har doim to'g'ri o'qishga qodir bo'lmagan odamlarga ta'lim olish imkoniyatini berishning yangi usullarini taklif qilishga harakat qilmoqdalar. Ijtimoiy tarmoqlar ta'lim vositasi sifatida sezilarli darajada rivojlandi. Ijtimoiy tarmoqlar o'qituvchilar va talabalar tomonidan elektron ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida keng qo'llaniladi. Bugungi kunda bu muhim mavzular haqida ma'lumot almashish uchun muhim forumdir. Ijtimoiy media platformalari nafaqat istalgan vaqtda va istalgan joydan ma'lumot almashishni osonlashtiradi, balki ular yangi do'stlik va hatto ish bilan ta'minlash uchun ajoyib tarmoq imkoniyatlarini taqdim etadi.

Boshqa tomondan, texnologiya va raqamli ta'lim vositalari bu bo'shliqni to'ldiradi. Ushbu texnologiyalar tomonidan taqdim etilgan ma'lum samaradorlik an'anaviy ta'lim yondashuvlarida mavjud bo'lganlar bilan taqqoslanmaydi. Smartfonlar va boshqa simsiz texnologiya qurilmalarining omma orasida tobora ommalashib borayotganini hisobga olsak, OTMlar kabi ta'lim muassasalari texnologiyani guruhga integratsiya qilish orqali ulardan samarali foydalanishlari mantiqan to'g'ri keladi. Darhaqiqat, bugungi texnologiyaning moslashuvchanligi yosh avlod uchun yanada imkoniyatlar ochib beradi. Ammo an'anaviy o'qituvchilar guruhda zamonaviy texnologiyalar va gadjetlardan foydalanishni istamasliklari va ularni dono o'qitish vositalaridan ko'ra chalg'ituvchi narsa sifatida ko'rishlari sababli, dastlab buni amalga oshirish qiyin texnika bo'lishi mumkin.

Agar bizda darslar, topshiriqlar, ma'ruzalar, imtihonlar va semestr tanaffuslari qachon rejalashtirilganligini ko'rsatadigan onlayn guruh taqvimi bo'lsa, talabalarni rejalashtirish osonroq bo'ladi. Talabalarga javob berish tizimlari, masalan, chertish moslamalari va smartfonlar, o'qituvchilarga o'z o'quvchilarining taqdim etilgan materialni qanchalik yaxshi tushunishini va qo'shimcha tushuntirish zarurligini baholashning tez va sodda usulini beradi. Ijtimoiy media, multimedia va mobil telefonlar kabi talabalarni o'qitish uchun elektron vositalar yoki platformalardan foydalanish "raqamli guruh" ni belgilaydi. Ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish bugungi kunda ta'lim manzarasini yaxshilaydi va o'zgartirdi. Raqamli ta'lim-bu o'quv dasturini to'ldirish va talabalarga narsalarni tezda olishga yordam berish uchun texnologiyadan foydalanadigan o'qitish usuli. Raqamli guruhning yagona maqsadi texnologiya orqali o'qitishdir. Talabalar internetga ulangan noutbuklar, planshetlar va boshqa elektron qurilmalardan foydalanadilar. Talabalar o'qituvchilarining

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

o'qitgan narsalarini yozib olish o'rniga, o'quv dasturlarining aksariyati ularga qiziqarli va dinamik platforma orqali onlayn tarzda beriladi. Ta'lim ko'p qirralariga qaramay, asosan aloqa shaklidir.

Ta'limda nafaqat raqamli texnologiya balkim interfaol metodikalardan foydalanish samara beradi.

"Keys-stadi" metodi.

"Keys-stadi" - inglizcha so'z bo'lib, ("case" – aniq vaziyat, hodisa, "stadi" – o'rganmoq, tahlil qilmoq) aniq vaziyatlarni o'rganish, tahlil qilish asosida o'qitishni amalga oshirishga qaratilgan metod hisoblanadi. Mazkur metod dastlab 1921 yil Garvard universitetida amaliy vaziyatlardan iqtisodiy boshqaruv fanlarini o'rganishda foydalanish tartibida qo'llanilgan. Keysda ochiq axborotlardan yoki aniq voqyea-hodisadan vaziyat sifatida tahlil uchun foydalanish mumkin.

"Keys metodi" ni amalga oshirish bosqichlari.

Ish Bosqichlari	Faoliyat shakli va mazmuni
1-bosqich: Keys va uning axborot ta'minoti bilan tanishtirish	yakka tartibdagi audio-vizual ish; keys bilan tanishish(matnli, audio yoki media shaklda); axborotni umumlashtirish; axborot tahlili; muammolarni aniqlash;
2-bosqich: Keysni aniqlashtirish va o'quv topshirig'ni belgilash	individual va guruhda ishlash; muammolarni dolzarblik iyerarxiyasini aniqlash; asosiy muammoli vaziyatni belgilash
3-bosqich: Keysdagi asosiy muammoni tahlil etish orqali o'quv topshirig'ining yechimini izlash, hal etish yo'llarini ishlab chiqish	individual va guruhda ishlash; muqobil yechim yo'llarini ishlab chiqish; har bir yechimning imkoniyatlari va to'siqlarni tahlil qilish; muqobil yechimlarni tanlash
4-bosqich: Keys yechimini yechimini shakllantirish va asoslash, taqdimot.	yakka va guruhda ishlash; muqobil variantlarni amalda qo'llash imkoniyatlarini asoslash; ijodiy-loyiha taqdimotini tayyorlash; yakuniy xulosa va vaziyat yechimining amaliy aspektlarini yoritish

Raqamli guruhlarda o'quvchilarga ko'proq ma'lumot olishlariga yordam berish uchun o'quv veb-saytlari va ilovalaridan foydalaniladi. Texnologiyalar raqamli guruhning ikkita muhim elementidir. Talabalar zudlik bilan fikr-mulohaza olishlari uchun internetga ulangan noutbuklar zarur. O'qitish jarayoni tobora ko'proq taqdimotlar, elektron ta'lim texnikasi, onlayn treninglar va boshqa raqamli yondashuvlardan foydalanmoqda.

Binobarin, guruhda o'rganish yanada interaktiv bo'lib bormoqda. Shu kunlarda talabalar internet va virtual guruhlar tufayli mustaqil ravishda turli fanlarni o'rganishlari mumkin. Rangli jadvallar, grafikalar va modellar sinflarda har bir o'quvchi uchun eng yaxshi o'qitish amaliyotini namoyish qilish uchun ishlatiladi. Endi ular ta'limga eskirgan yondashuvlar sifatida qaralmoqda. Ko'rsatma guruhda kitob o'qish va doskaga yozish kunlari allaqachon o'tib ketgan.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida". — LexUZ. https://lex.uz/uz/docs/-5841063
2. Runco, M. A., & Jaeger, G. J. (2012). The standard definition of creativity. Creativity Research Journal, 24(1), 92–96.
3. Muminova, N.S. (2024) Towards a linguistic study of the concept of "truth" in proverbs and sayings. International Journal of Advance Scientific Research. VOLUME 04 ISSUE 06 Pages: 132-138
4. Akhmadjonovich, M.K. (2024). Theory and Practice of Didactic Approaches in Teaching with Foresight Technologies. Miasto Przyszłości, 47, 959–964. https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/3278
5. Axmedova, M. (2024). Modul-kredit tizimida talabalarning filologik mustaqil ta'lim olish metodikasi. Modern Science and Research, 3(1), 1–6. https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/28084
6. OECD. Shaping Digital Education: Enabling Factors for Quality, Equity and Efficiency. — Paris: OECD Publishing, 2023. — DOI: 10.1787/bac4dc9f-en
7. OECD. Trends Shaping Education 2025. — Paris: OECD Publishing, 2025. — Ta'limning kelajagi, global tendensiyalar va strategik forsayt masalalari

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.